

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

CAI (2023)01

Strazburg, 6 Ocak 2023

YAPAY ZEKÂ KOMİTESİ

(CAI)

YAPAY ZEKÂ, İNSAN HAKLARI, DEMOKRASİ VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ ÜZERİNE REVİZE EDİLMİŞ İLK TASLAK [ÇERÇEVE] SÖZLEŞME

Sorumluluk Reddi:

Bu belge, Yapay Zekâ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü [Çerçeve] Sözleşmesi'nin hazırlanmasına temel teşkil etmek üzere CAI Başkanı tarafından CAI Sekreteryasının desteğiyle hazırlanmıştır.

Belge, Komite'deki müzakerelerin nihai sonucunu yansıtmamaktadır.

www.coe.int/cai

Açıklama

Avrupa Konseyi Yapay Zekâ Komitesi tarafından yayımlanan “Yapay Zekâ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü İlk Taslak [Çerçeve] Sözleşmesi”¹ İstanbul Barosu tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu tercüme İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu’nun yapay zekâ ve hukuk alanına katkı sunmak ve avukatların bu alandaki gelişimini desteklemek üzere kendi inisiyatifi ile yaptığı bir tercümedir. Taslak Çerçeve Sözleşme’ye ilişkin görüşmeler Yapay Zekâ Komitesi’nde devam etmektedir. Nihai hale getirilip kabul edilmesi halinde ülkelerin imzasına açılacaktır.

Nisan 2023

İstanbul, Türkiye

Danışman: Dr. Gizem Gültekin-Várkonyi & Av. Selin Çetin Kumkumoğlu

Tercüme ekibi: Stj. Av. Ayşenur Erbay, Stj. Av. Mert Özyiğit, Av. Pınar Saruhan

¹ Orijinal belge için bkz. <https://rm.coe.int/cai-2023-01-revised-zero-draft-framework-convention-public/1680aa193f>

İçindekiler

Önsöz.....	3
Bölüm I: Genel Hükümler.....	4
Madde 1- Amaç ve hedef.....	4
Madde 2- Tanımlar.....	4
Madde 3- Ayrımcılık yasağı ilkesi.....	5
Madde 4- Kapsam.....	5
Bölüm II: Yapay zekâ sistemlerinin kamu makamları tarafından uygulanması.....	5
Madde 5- Kamu makamlarına ilişkin yükümlülükler.....	5
Madde 6- İnsan haklarına saygıya ilişkin gereklilikler.....	6
Madde 7- Demokratik kurumlara saygı ve hukukun üstünlüğüne ilişkin gereklilikler.....	6
Bölüm III: Mal, tesis ve hizmetlerin tedarikinde yapay zekâ sistemlerinin uygulanması.....	6
Madde 8- Kamu ve özel sektör aktörlerine ilişkin yükümlülükler.....	6
Madde 9- Bireysel özgürlüğün, insan onurunun ve özerkliğinin korunması	6
Madde 10- Kamusal müzakere ve kapsayıcı demokratik süreçlere erişim.....	7
Madde 11- Kamu Sağlığının ve Çevrenin Korunması.....	7
Bölüm IV: Yapay zekânın sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin temel ilkeleri	7
Madde 12- Eşitlik ilkesi ve Ayrımcılıkla Mücadele.....	7
Madde 13- Mahremiyet ve Kişisel Verilerin Korunması İlkesi	7
Madde 14- Hesap Verebilirlik, Sorumluluk ve Hukuki Sorumluluk İlkesi	7
Madde 15- Şeffaflık ve Gözetim İlkesi	7
Madde 16- Emniyet İlkesi.....	7
Madde 17- Güvenli Yenilik İlkesi	8
Madde 18- Kamu istişaresi ve ek tedbirler	8
Bölüm V: Hesap Verebilirliği ve Tazmini Sağlayan Tedbirler ve Güvenceler.....	8
Madde 19- Tazmin imkanını sağlayan tedbirler.....	8
Madde 20- Usule İlişkin Ek Tedbirler.....	8
Madde 21- Kısıtlamalar.....	9
Madde 22- Diğer yasal belgelerle ilişki.....	9
Madde 23- Daha Geniş Koruma.....	9

Bölüm VI: Risklerin ve Olumsuz Etkilerin Değerlendirilmesi ve Azaltılması.....	9
Madde 24- Risk ve etki yönetimi çerçevesi.....	9
Madde 25- Yapay zekâ sağlayıcılarının ve kullanıcılarının yükümlülükleri.....	9
Madde 26 – Eğitim.....	10
Bölüm VII: Takip mekanizması ve iş birliği.....	10
Madde 27- Tarafların İstişaresi.....	10
Madde 28- Uluslararası iş birliği	10
Madde 29- Ulusal denetim makamları	11
Bölüm VIII: Nihai hükümler	11
Madde 30- Sözleşmenin Etkileri.....	11
Madde 31- Değişiklikler	11
Madde 32- Uyuşmazlıkların çözümü.....	12
Madde 33- İmza ve yürürlüğe girme.....	12
Madde 34- Katılım	12
Madde 35- Bölgesel uygulama.....	12
Madde 36- Çekinceler.....	13
Madde 37- Fesih.....	13
Madde 38- Bildirim.....	13

Önsöz

İşbu Sözleşme’yi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler ve diğer imzacılar,

Avrupa Konseyi'nin amacının özellikle insan hakları ve temel özgürlüklere saygı, demokrasi ve hukukun üstünlüğü temelinde, üyeleri arasında daha yakın bir birliği gerçekleştirilmesi olduğuna inanarak;

İşbu Sözleşme’nin Tarafları arasındaki iş birliğini geliştirmenin değerini kabul ederek;

Bilim ve teknolojiye hızlanan gelişmelerin ve ilerleme ve yenilikçiliği geliştirerek bireysel ve toplumsal esenliğin yanı sıra toplumsal refahı da artırma potansiyeliyle sahip yeni araçların ile yapay zekâ sistemlerinin uygulanmasının getirdiği derin değişikliklerin bilinciyle;

Bazı yapay zekâ sistemlerinin belli biçimlerde kullanımının da insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanımına uygun olmayacak şekilde müdahale etme ve demokrasi ve hukukun üstünlüğü kurallarını ihlal etme potansiyeline sahip olma riskinden endişe duyarak;

İnsan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün doğası gereği iç içe olduğunun ve öncelikli olarak yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasını düzenleyen temel ilke ve kuralları belirlemek adına paylaşılan ortak değerleri etkin bir şekilde koruyan, aynı zamanda yenilikçiliğe de olanak sağlayan ortak bir yasal çerçeve oluşturulması gerektiğinin bilinciyle;

işbu Sözleşme'nin çerçeve niteliği göz önünde bulundurulduğunda yapay zekâ sistemlerinin belli sektörlerde kullanımıyla ilgili zorlukları ele almak üzere bağlayıcı olan veya olmayan başka belgelerle desteklenebileceğinin de bilinciyle;

Bu alandaki uluslararası anlayış ve iş birliğini daha da ilerleten, diğer uluslararası ve uluslararası örgütler ve forumlar tarafından yürütülen çabaları memnuniyetle karşılayarak;

Yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi ve kullanılmasında çeşitli ekonomik, güvenlik ve diğer çıkarlar gereğince dikkate alınırken, 1950 tarihli Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve protokolleri, 1966 Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve mevcut diğer uluslararası insan hakları sözleşmelerinde yer alan insan haklarına saygı gösterilmesini sağlama gerekliliğine dikkat ederek;

Mevcut Sözleşme'nin yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması sebebiyle ortaya çıkan belli zorluklar bakımından herhangi bir yasal boşluğu doldurmak üzere bu sözleşmeleri tamamlama amacı taşıdığına altını çizerek;

1981 tarihli Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi ve protokollerinde belirtildiği şekliyle özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkını da göz önünde bulundurarak,

Tarafların, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik taahhütlerini teyit ederek ve yapay zekâ teknolojilerinin Tarafların ortak değerlerini yansıtmayacak biçimde hukuka aykırı ve sorumsuzca kullanımına karşı çıkarak,

aşağıdaki hususlarda anlaşmıştır:

Bölüm I: Genel hükümler

Madde 1- Amaç ve Hedef

1. İşbu Sözleşme, yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve kullanımının insan haklarına saygı, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet edilmesi ile tam anlamıyla tutarlı olmasını sağlamayı amaçlayan belirli temel ilke, kural ve hakları belirler.
2. Taraflardan her biri, işbu Sözleşme'de belirlenen ilke, kural ve hakların işlerliğini sağlamak için kendi iç mevzuatında gerekli tedbirleri alır.
3. İşbu Sözleşme, hükümlerinin Taraflarca etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla bir takip mekanizması kurar.

Madde 2- Tanımlar

İşbu Sözleşme'nin amaçları doğrultusunda:

- a. "yapay zekâ sistemi" işbu Sözleşme'de ve Tarafların iç mevzuatında tanımlandığı şekliyle, insan zekâsı ile yaygın şekilde ilişkilendirilen veya başka bir şekilde insan zekâsı gerektirecek olan ve bu işlevleri yerine getirirken insan karar vericilerin muhakemesine yardımcı olan veya onların yerini alan işlevlerin yerine getirilebilmesi için gerekli istatistik ve diğer matematiksel tekniklerden türetilen hesaplama

yöntemlerini kullanan herhangi bir algoritmik sistem veya benzer sistemlerin kombinasyonu anlamına gelir. Bu işlevler ve bunlarla sınırlı olmamak üzere, tahmin, planlama, sınıflandırma, örüntü tanıma, organizasyon, algılama, konuşma/ses/görüntü tanıma, metin/ses/görüntü üretme, dil çevirisi, iletişim, öğrenme, temsil ve problem çözme içerir;

- b. "yaşam döngüsü", bir yapay zekâ sisteminin tasarımı ile devre dışı bırakılmasına kadar bulunduğu tüm aşamalar anlamına gelir;
- c. "yapay zekâ sağlayıcısı" bir yapay zekâ sistemini hizmete sunmak/devreye almak amacıyla geliştiren herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, kamu makamı veya diğer kuruluş anlamına gelir;
- d. "yapay zekâ kullanıcısı" bir yapay zekâ sistemi kendi adına veya bir yetkiye dayanarak kullanan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, kamu makamı veya diğer kuruluş anlamına gelir;
- e. "yapay zekâ ilgili kişisi" bir yapay zekâ sisteminin uygulanmasıyla alınan veya önemli ölçüde bilgi verilen kararlar da dahil olmak üzere, bir yapay zekâ sisteminin uygulanması yoluyla insan hakları ve temel özgürlükleri veya ilgili iç hukuk veya uluslararası hukuk kapsamında güvence altına alınan yasal hakları etkilenen herhangi bir gerçek veya tüzel kişi anlamına gelir.

Madde 3- Ayrımcılık yasağı ilkesi

İşbu Sözleşme hükümlerinin Taraflarca uygulanması, cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, renk, dil, yaş, din, siyasi görüş veya başka herhangi başka bir görüş, millî veya sosyal köken, azınlık durumu, mülkiyet, doğum, sağlık durumu, engellilik ve diğer statüler gibi ya da bu gerekçelerin bir veya daha fazlasının birleşimine dayalı olarak, herhangi bir temelde ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.

Madde 4- Kapsam

1. İşbu Sözleşme, 5 (a), 7 ve 8 (a) maddelerinde belirtildiği üzere, insan haklarına saygı, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet edilmesi ile ilgili konuları içeren bir bağlamda kullanılan yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması durumlarında uygulanır.
2. İşbu Sözleşme, faaliyetlerin kamu veya özel sektör aktörleri tarafından yürütülüp yürütülmediğine bakılmaksızın yaşam döngüleri boyunca bu tür sistemlere uygulanır.
3. İşbu Sözleşme, millî savunma ile ilgili amaçlarla kullanılan yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması hususlarında uygulanmaz.

Bölüm II: Yapay zekâ sistemlerinin kamu makamları tarafından uygulanması

Madde 5- Kamu makamlarına ilişkin yükümlülükler

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde, aşağıdaki hususları sağlar:

- a. bir kamu makamının veya bu makam adına hareket eden bir özel hukuk kişinin görevlerini ifa ederken, karar alma süreçlerine önemli ölçüde bilgi veren bir yapay zekâ

sisteminin uygulanması, kendi iç hukukunda veya geçerli ilgili uluslararası hukuk kapsamında güvence altına alınan insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterme yükümlülükleriyle tamamen uyumlu olması;

- b. bir kamu makamı veya bu makam adına hareket eden bir özel hukuk kişisi tarafından yapay bir zekâ sisteminin bu şekilde uygulanmasından kaynaklanan insan haklarına ve temel özgürlüklere yönelik herhangi bir müdahalenin, demokratik toplumun temel değerleri ile uyumlu, hukuka uygun ve demokratik bir toplumda meşru kamu yararının gözetilmesi için gerekli olması.

Madde 6- İnsan haklarına saygıya ilişkin gereklilikler

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin kamu makamları tarafından uygunsuz bir şekilde uygulanmasından kaynaklanabilecek insan haklarına ve temel özgürlüklere verilen hukuka aykırı hasar ya da zararları önlenmek ve mümkün olduğu ölçüde en aza indirmek için gerekli önlemleri alır.

Madde 7- Demokratik kurumlara ve hukukun üstünlüğüne saygıya ilişkin gereklilikler

Taraflardan her biri, bir yapay zekâ sisteminin uygulanması bağlamında, demokratik kurumların bütünlüğünü ve süreçlerini korumak ve hukukun üstünlüğüne saygı gösterilmesini ve adaletin düzgün işleminin sağlamak için gerekli tüm önlemleri alır. Bu amaçla, yapay zekâ sisteminin hem uygulanması öncesinde hem de uygulanması sırasında yetkili bir ulusal makam tarafından yürütme makamının, diğer demokratik kurumların ve yargının ilgili rollerini düzenleyen yasaların ve politikalarının hazırlanması ve gözden geçirilmesi amacıyla gereklilik, orantılılık ve potansiyel risklere ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapılır.

Bölüm III: Mal, tesis ve hizmet tedarikinde yapay zekâ sistemlerinin uygulanması

Madde 8- Kamu ve özel sektör aktörlerine ilişkin yükümlülükler

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dahilinde, aşağıdaki hususları sağlar:

- a. bir yapay zekâ sisteminin sağlık, aile bakımı, barınma, enerji tüketimi, ulaşım, gıda tedariki, eğitim, istihdam, finans, çevre koruma, dijital bilgi, medya ve iletişim gibi ve bunlarla sınırlı olmayan temel alanlarda mal, tesis ve hizmetlerin sağlanmasında yapay zekâ sisteminin kullanımının ilgili kamu ve özel sektör aktörlerinin insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı göstermesini gerektirdiği ölçüde, kendi iç hukuku ve geçerli uluslararası hukuk ile uyumlu olması;
- b. operasyonlarında bir yapay zekâ sisteminin uygulanmasından dolayı, insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanma, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğünün gözetilmesi üzerindeki olumsuz etkilerin önlenmesi ve hafifletilmesi konusunda ilgili kamu ve özel sektör aktörlerine etkili yönlendirme yapılması.

Madde 9- Bireysel özgürlüğün, insan onurunun ve özerkliğinin korunması

Taraflardan her biri, bireysel özgürlüğü, insan onuru ve özerliğini ve bilhassa bir yapay zekâ sisteminin uygunsuz şekilde uygulanması sonucunda ifade ve toplanma özgürlüğünü, demokratik katılımı ve diğer ilgili insan haklarının ve temel özgürlüklerin kullanılmasını olumsuz etkileyebilecek nüfuzu kötüye kullanma, manipülasyon veya zararlı etkilerden bağımsız olarak bilinçli kararlar alma becerisini korumak için gerekli önlemleri alır.

Madde 10- Kamusal müzakere ve kapsayıcı demokratik süreçlere erişim

Taraflardan her biri, tüm ilgili tarafların, grupların ve bireylerin kamusal müzakere ve kapsayıcı demokratik süreçlere eşit ve adil erişimini sağlamak için gerekli önlemleri alır. Bunu yaparken, teknolojik gelişmelerin ilgili sonuçlarını ve kamusal müzakereyi şekillendirmeye yardımcı olabilecek yapay zekâ sistemlerini kullanan kamu ve özel hukuk kişilerinin rolünü dikkate alır.

Madde 11- Kamu sağlığının ve çevrenin korunması

Taraflardan her biri, bir yapay zekâ sisteminin uygulanması bağlamında kamu sağlığını ve çevreyi korumak için gerekli önlemleri alır.

Bölüm IV: Yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasının temel ilkeleri

Madde 12- Eşitlik ilkesi ve ayrımcılıkla mücadele

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, yapay zekâ sistemlerinin tasarımının, geliştirilmesinin ve uygulanmasının, cinsiyet eşitliği ve ayrımcılığa uğrayan gruplar ve savunmasız durumdaki bireylerle ilgili haklar dahil olmak üzere eşitlik ilkesine saygı gösterilmesini sağlar.

Madde 13- Mahremiyet ve kişisel verilerin korunması ilkesi

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde, yapay zekâ sistemlerinin tasarım, geliştirme ve uygulanmasına ilişkin aşağıdaki hususları sağlar:

- a. bireylerin mahremiyetinin yürürlükteki ulusal ve uluslararası kişisel verilerin korunması ve veri yönetişimi yasaları ve standartları dahil olmak üzere korunması.
- b. ilgili veri koruma yasası ve ilkelerinin uygulanması.
- c. ilgili kişiler için uygun teminat ve güvencelerin sağlanması.

Madde 14- Hesap verebilirlik, mesuliyet ve hukuki sorumluluk ilkesi

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde, yapay zekâ sistemlerinin uygulanması sebebiyle insan haklarına ve temel haklara yönelik herhangi bir hukuka aykırı zarar veya hasar için hesap verebilirliği, mesuliyeti ve hukuki sorumluluğu sağlamak üzere gerekli önlemleri alır.

Madde 15- Şeffaflık ve gözetim ilkesi

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, yeterli gözetim mekanizmalarının yanı sıra yapay zekâ sistemlerinin uygulandığı bağlamdan kaynaklanan belirli risklere göre uyarlanmış şeffaflık ve denetlenebilirlik gereksinimlerini sağlar.

Madde 16- Emniyet ilkesi

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması için yeterli emniyet, güvenlik, veri kalitesi, veri bütünlüğü, veri güvenliği, siber güvenlik ve sağlamlık gereksinimlerinin mevcut olmasını sağlar.

Madde 17- Güvenli yenilik ilkesi

Araştırmayı teşvik etmek ve yeniliği desteklemek amacıyla Taraflardan her biri, kendi yetki alanı dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, yetkili makamlarının gözetimi altında yapay zekâ sağlayıcıları ve kullanıcıları için yapay zekâ sistemlerinin test edilmesine yönelik kontrollü düzenleyici ortamın kurulmasını sağlar.

Madde 18- Kamu istişaresi ve ek tedbirler

1. Taraflar, yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ortaya çıkan temel soruların, özellikle ilgili sosyal, ekonomik, etik ve yasal çıkarımlar ışığında, uygun kamuoyu tartışmasına ve çok paydaşlı istişareye konu olmasını sağlamak için çaba gösterir.
2. Taraflar, nüfusun tüm kesimleri için dijital okuryazarlığı ve dijital becerileri teşvik eder ve destekler.

Bölüm V: Hesap Verebilirliği ve Tazmini Sağlayan Önlemler ve Güvenceler

Madde 19- Tazmin imkanını sağlayan tedbirler

Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, yapay zekâ sistemlerinin uygulanmasından kaynaklanan insan hakları ve temel özgürlüklere yönelik herhangi bir hukuka aykırı zarar veya hasarın tazmin edilmesini sağlamak amacıyla aşağıdaki yollarla önlemler alır:

- a. iç hukukuna uygun olarak, sistemin ilgili kullanımının kaydedildiği ve gerektiğinde söz konusu yapay zekâ ilgili kişilerine iletildiği bir sistem kurmak;
- b. bu tür bir sistemin kullanımı söz konusu olduğunda, iletişimin sistemin uygulanmasına etkili bir şekilde itiraz etmeyi veya söz konusu sistemin kullanımından dolayı yapay zekâ ilgili kişinin hak ve özgürlüklerini etkileyen karar(lar)a karşı çıkma imkanını sağlayacak biçimde yeterli bilgi içermesini garanti etmek;
- c. etkili tazmin mekanizmalarını erişilir kılmak.

Madde 20- Usule İlişkin Ek Tedbirler

1. Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dâhilinde ve iç hukukuna uygun olarak, bir yapay zekâ sistemi önemli ölçüde bilgi verdiği veya insan haklarını ve temel özgürlükleri etkileyen karar(lar) aldığı anda, kararların bir insan tarafından incelenmesi hakkının bulunmasını sağlar.
2. Taraflardan her biri, kendi yargı yetkisi dahilinde ve iç hukukuna uygun olarak, herhangi bir kişinin bir insan yerine yapay zekâ sistemiyle etkileşimde bulunduğunu bilme hakkına sahip olmasını ve uygun olduğu hallerde, bu tür bir sisteme ek olarak veya onun yerine bir insanla etkileşimde bulunma seçeneğini sağlar.
3. Taraflardan her biri, engelli bireylerin madde 19 ve 20’de belirtilen güvencelere ve haklara etkin erişimini sağlamak için uygun önlemleri alır.

Madde 21- Kısıtlamalar

Madde 19 ve 20’de belirtilen hakların kullanılmasına yönelik kısıtlamalar, ancak meşru kamu yararının gözetilmesi amacıyla demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olduğu hallerde yasayla sağlanabilir.

Madde 22- Diğer yasal belgelerle ilişki

İşbu Sözleşme’deki hiçbir hüküm herhangi bir Tarafın yasalarının öngördüğü üzere veya taraf olduğu herhangi bir diğer anlaşma uyarınca güvence altına alınmış insan hakları ve temel özgürlükler ile yasal hakların sınırlandırılması veya bunlara halel getirilmesi şeklinde yorumlanamaz.

Madde 23- Daha geniş koruma

İşbu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bir Tarafın işbu Sözleşme'de öngörülenden daha geniş bir koruma önlemi sağlama imkânını sınırlandıracak veya bu imkânı başka bir biçimde etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

Bölüm VI: Risklerin ve Olumsuz Etkilerin Değerlendirilmesi ve Azaltılması

Madde 24- Risk ve etki yönetimi çerçevesi

1. Taraflardan her biri, iç hukukuna uygun olarak, ilgili yapay zekâ sağlayıcılarına ve kullanıcılarına, insan haklarından yararlanma, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet edilmesi ile ilgili olarak bir yapay zekâ sisteminin uygulanmasından kaynaklanan risklerin ve olumsuz etkilerin nasıl tespit edileceği, değerlendirileceği, önleneceği ve azaltılacağı konusunda etkili rehberlik sağlar.
2. Söz konusu rehberlik, risk ve etki değerlendirmelerinin ve ilgili önleme ve azaltma önlemlerinin uygulanmasını şu açılardan sağlar:
  - a. insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne karşı artan derecede risk teşkil eden bir yapay zekâ sisteminin belirli uygulamalarına karşı orantılı gereklilikler içermesi;
  - b. hakları sistemin işleyişinden potansiyel olarak etkilenebilecek yapay zekâ ilgili kişilerin bakış açısının entegre edilmesi;
  - c. insan haklarından yararlanma, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet edilmesi bağlamında gelişmiş yapay zekâ sistemlerinin uygulanmasından kaynaklanan olumsuz etkilerin kaydedilmesini ve gerekli şekilde değerlendirilmesini gerektirmesi;
  - d. söz konusu sistemin yaşam döngüsü boyunca uygun oranda yinelemeli olarak gerçekleştirilmesi.
3. Taraflardan her biri, kendi iç hukukuna uygun olarak, bir yetkili ulusal makam tarafından uygun ve gerekli görülmesi halinde, yapay zekâ sistemlerinin belirli uygulamalarına yönelik moratoryum veya yasak getirme imkânı sağlar.

Madde 25- Yapay zekâ sağlayıcılarının ve kullanıcılarının yükümlülükleri

Taraflardan her biri, uygun olduğu hallerde, yapay zekâ sağlayıcılarının ve kullanıcılarının;

- a. yukarıda belirtilen risk ve etki yönetimi çerçevesinin uygulanmasından kaynaklanan yeterli önleyici ve azaltıcı tedbirleri uygulamasını;
- b. ilgili süreçleri belgelemesini ve bunların kaydını tutmasını sağlar.

Madde 26- Eğitim

Taraflardan her biri, yetkili denetim makamlarının, yapay zekâ sağlayıcılarının ve kullanıcılarının risk ve etki yönetimi çerçevesinin işleyişiyle bağlantılı olarak uygun eğitim almalarını sağlar.

Bölüm VII: Takip mekanizması ve iş birliği

Madde 27- Tarafların İstişaresi

1. Taraflar, aşağıdaki amaçlar doğrultusunda periyodik olarak istişarede bulunur:
  - a. herhangi bir sorunun belirlenmesi ve işbu Sözleşme kapsamında yapılan herhangi bir beyanın etkileri dahil olmak üzere, işbu Sözleşme'nin etkin kullanımını ve uygulanmasını kolaylaştırmak veya geliştirmek için önerilerde bulunmak;
  - b. Madde 31 uyarınca işbu Sözleşme'nin değiştirilmesi için önerilerde bulunmak;
  - c. Madde 31, paragraf 3 uyarınca kendilerine havale edilen işbu Sözleşme'nin değiştirilmesine ilişkin herhangi bir teklif hakkında görüşlerini bildirmek;
  - d. işbu Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin herhangi bir soru ile ilgili görüş bildirmek ve önemli yasal, politik veya teknolojik gelişmeler hakkında bilgi alışverişini kolaylaştırmak.
2. Taraflar İstişaresi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından gerekli görüldüğü her durumda ve Tarafların çoğunluğunun veya Bakanlar Komitesinin toplantı talep etmesi halinde toplanır.
3. Taraflar İstişaresi kendi usul kurallarını kabul eder.
4. İşbu madde uyarınca görevlerini yerine getirirken Taraflara Avrupa Konseyi Sekreteryası yardımcı olur.
5. Avrupa Konseyi üyesi olmayan bir sözleşmeci Taraf, Taraflar İstişaresinin finansına söz konusu Tarafın görüşü alınarak Bakanlar Komitesi tarafından kararlaştırılacak şekilde katkıda bulunur.

Madde 28- Uluslararası iş birliği

1. Taraflar, uygun olduğu ölçüde, işbu Sözleşme'nin amacının gerçekleştirilmesi için azami ölçüde iş birliği yapar.
2. Taraflar, insan haklarından yararlanılması, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet edilmesi bakımından risk teşkil ettiğini değerlendirdikleri yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgili olarak aralarında düzenli olarak bilgi alışverişinde bulunur.

Madde 29- Ulusal denetim makamları

1. Taraflar, madde 24 ve 25 uyarınca, özellikle yapay zekâ sistemlerinin risk ve etki değerlendirmesinin gerekliliklerine uyumunu gözetmek ve denetlemekle görevli ulusal denetim makamları kurar veya tayin eder.
2. Taraflar, ulusal denetim makamlarının faaliyetlerini yürütmek için yeterli kaynaklara ve uygun şekilde eğitilmiş personele sahip olmasını sağlar.
3. Ulusal denetim makamları görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsızdır.

Bölüm VIII: Nihai hükümler

Madde 30- Sözleşmenin Etkileri

1. İki veya daha fazla Taraf, işbu Sözleşme'de ele alınan konularda bir anlaşma veya antlaşma yapmışlarsa veya bu konulardaki ilişkilerini başka bir şekilde kurmuşlarsa veya gelecekte kuracaklarsa, bu anlaşma veya antlaşmayı uygulama veya kurdukları ilişkileri buna göre düzenleme hakkına da sahip olur. Ancak, Taraflar işbu Sözleşme'de ele alınan konularla ilgili olarak ilişkilerini işbu Sözleşme'de düzenlenenden farklı bir şekilde kurarlarsa, bunu Sözleşme'nin amaç ve ilkelerine aykırı olmayacak bir şekilde yapar.
2. Avrupa Birliği üyesi olan Taraflar, karşılıklı ilişkilerinde, işbu Sözleşme'nin amacına ve hedefine hanel getirmeksizin ve diğer Taraflarla tam olarak uygulanmasına hanel getirmeksizin, ilgili konuyu düzenleyen ve somut olaya uygulanabilir Topluluk veya Avrupa Birliği kuralları olduğu ölçüde Topluluk ve Avrupa Birliği kurallarını uygular.
3. İşbu Sözleşme'deki hiçbir hüküm, bir Tarafın ve bireylerin uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer haklarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını etkilemez.

Madde 31 – Değişiklikler

1. İşbu Sözleşme'de değişiklik yapılması teklifi Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi veya Taraflar İstişaresi tarafından önerilebilir.
2. Herhangi bir değişiklik teklifi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Taraflara iletilir.
3. Ayrıca, Taraflardan biri veya Bakanlar Komitesi tarafından teklif edilen herhangi bir değişiklik, teklif edilen değişikliğe ilişkin görüşünü Bakanlar Komitesine sunacak olan Taraflar İstişaresine iletilir.
4. Bakanlar Komitesi teklif edilen değişikliği ve Taraflar İstişaresi tarafından sunulan herhangi bir görüşü değerlendirir ve değişikliği onaylayabilir.
5. Bakanlar Komitesi tarafından paragraf 4 uyarınca onaylanan herhangi bir değişiklik metni kabul edilmek üzere Taraflara iletilir.
6. Paragraf 4 uyarınca onaylanan herhangi bir değişiklik, tüm Tarafların değişikliği kabul ettiklerini Genel Sekretere bildirmelerinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girer.

Madde 32- Uyuşmazlıkların çözümü

Taraflar arasında işbu Sözleşme'nin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak Madde 27, paragraf 1, d'de öngörüldüğü üzere Tarafların İstişaresi ile çözülemeyen bir uyuşmazlık durumunda, Taraflar uyuşmazlığın müzakere yoluyla veya kararları uyuşmazlığın Tarafları üzerinde bağlayıcı olacak bir hakem heyetine veya ilgili Taraflarca kararlaştırıldığı şekilde Uluslararası Adalet Divanına sunulması da dahil olmak üzere, kendi seçecekleri diğer barışçıl yollarla çözümlenmesine çalışır.

Madde 33- İmza ve yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin, Avrupa Birliği'nin ve işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlerin imzasına açıktır.
2. İşbu Sözleşme onay, kabul veya uygun bulunmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.
3. İşbu Sözleşme, en az dördü Avrupa Konseyi üyesi Devlet olmak üzere altı İmzacının paragraf 2 hükümlerine uygun olarak işbu Sözleşme ile bağlı olma rızalarını ifade ettikleri tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.
4. Daha sonra işbu Sözleşme ile bağlı olma rızasını açıklayan herhangi bir İmzacı bakımından işbu Sözleşme, paragraf 2 hükümlerine uygun olarak işbu Sözleşme ile bağlı olma rızasının açıklandığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 34 – Katılım

1. İşbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, işbu Sözleşme Taraflarına danıştıktan ve oybirliğiyle onaylarını aldıktan sonra, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ve Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmamış olan herhangi bir Devleti işbu Sözleşme'ye katılmaya davet edebilir. Karar, Avrupa Konseyi Statüsünün madde 20 d'de öngörülen çoğunlukla ve Bakanlar Komitesi'nde yer alma hakkına sahip Tarafların temsilcilerinin oybirliğiyle alınır.
2. Yukarıdaki paragraf 1 uyarınca işbu Sözleşme'ye katılan herhangi bir Devlet bakımından işbu Sözleşme, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edildiği tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 35- Bölgesel uygulama

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Birliği, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılım belgesini tevdi ederken, işbu Sözleşme'nin uygulanacağı bölge veya bölgeleri belirtebilir.
2. Taraflardan herhangi biri, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir beyanla, işbu Sözleşme'nin uygulanmasını, beyanda belirtilen diğer bölgelere de teşmil edebilir. İşbu Sözleşme, bu bölgeler bakımından, beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Önceki iki paragraf uyarınca yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirtilen herhangi bir bölge ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapılacak bir bildirimle geri çekilebilir. Geri çekme, söz konusu bildirim Gen. Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 36 – Çekinceler

İşbu Sözleşme'nin herhangi bir hükmüne çekince konulamaz.

Madde 37 – Fesih

1. Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne göndereceği bir bildirimle işbu Sözleşme'yi herhangi bir zamanda feshedebilir.
2. Söz konusu fesih, bildirim Gen. Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 38 – Bildirim

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, Avrupa Konseyi'nde gözlemci statüsüne sahip üye olmayan Devletlere, Avrupa Birliği'ne, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlere ve Madde 33 hükümleri uyarınca işbu Sözleşme'yi imzalamaya davet edilen veya Madde 34 hükümleri uyarınca işbu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen herhangi bir Devlete aşağıdaki hususları bildirir:

- a. herhangi bir imza;
- b. herhangi bir onay, kabul veya katılma belgesinin tevdi edilmesi;
- c. Madde 33, paragraf 3 ve 4 ve Madde 34, paragraf 2 uyarınca işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği herhangi bir tarih;
- d. Madde 31 uyarınca kabul edilen herhangi bir değişiklik ve bu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarih;
- e. Madde 37 uyarınca yapılan herhangi bir fesih;
- f. işbu Sözleşme ile ilgili diğer herhangi bir eylem, bildirim veya iletişim.

İşbu Sözleşme, imza yetkisini haiz kişilerce imzalanmıştır.

İşbu Sözleşme, 202[4] yılının [ayının] [...] günü [yer]'de, İngilizce ve Fransızca dillerinde, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak tek bir nüsha halinde düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri onaylı kopyaları Avrupa Konseyi üyesi her Devlete, Avrupa Konseyi'nde gözlemci statüsüne sahip üye olmayan Devletlere, Avrupa Birliği'ne ve işbu Sözleşme'yi imzalamaya veya işbu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen herhangi bir Devlete iletir.